

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับสูงโดยเฉลี่ยถึงร้อยละ 7.8 ต่อปี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539) ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือ การทำธุรกรรมระหว่างประเทศไม่ว่าจะอยู่ในรูปการค้าหรือการลงทุนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมูลค่าการค้าระหว่างประเทศ (มูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้า) มีสัดส่วนอยู่ในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) คิดเป็นร้อยละ 51.38, 65.57 และ 69.55 ในปี 2530, 2535 และ 2539 ตามลำดับ (ตาราง 1) จากการที่ประเทศแต่ละประเทศต่างก็มีเงินตราในสกุลที่แตกต่างกัน อาทิเช่น ไทย: บาท, ญี่ปุ่น: เยนญี่ปุ่น, เยอรมนี: มาร์กเยอรมัน, สิงคโปร์: ดอลลาร์สิงคโปร์, สหรัฐฯ: ดอลลาร์สหรัฐฯ, อังกฤษ: ปอนด์สเตอร์ลิง และมาเลเซีย: ริงกิตมาเลเซีย เป็นต้น

ตาราง 1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและปริมาณการค้าระหว่างประเทศ

หน่วย : ล้านบาท

ปี	ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ	มูลค่าการส่งออก	มูลค่าการนำเข้า	มูลค่าการค้ารวม	สัดส่วนมูลค่าการค้ารวมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (ร้อยละ)
2530	1,234,030	299,853	334,209	634,062	51.38
2531	1,506,977	403,507	513,144	916,684	60.83
2532	1,856,922	576,315	662,679	1,178,994	63.49
2533	2,163,781	589,813	844,448	1,434,261	66.28
2534	2,505,629	725,630	958,831	1,684,461	67.23
2535	2,833,277	824,644	1,033,244	1,857,888	65.57
2536	3,163,904	935,862	1,166,595	2,102,457	66.45
2537	3,600,493	1,137,600	1,369,037	2,506,637	69.62
2538	4,173,011	1,406,311	1,763,587	3,169,898	75.69
2539	4,655,407	1,412,111	1,832,836	3,244,947	69.55

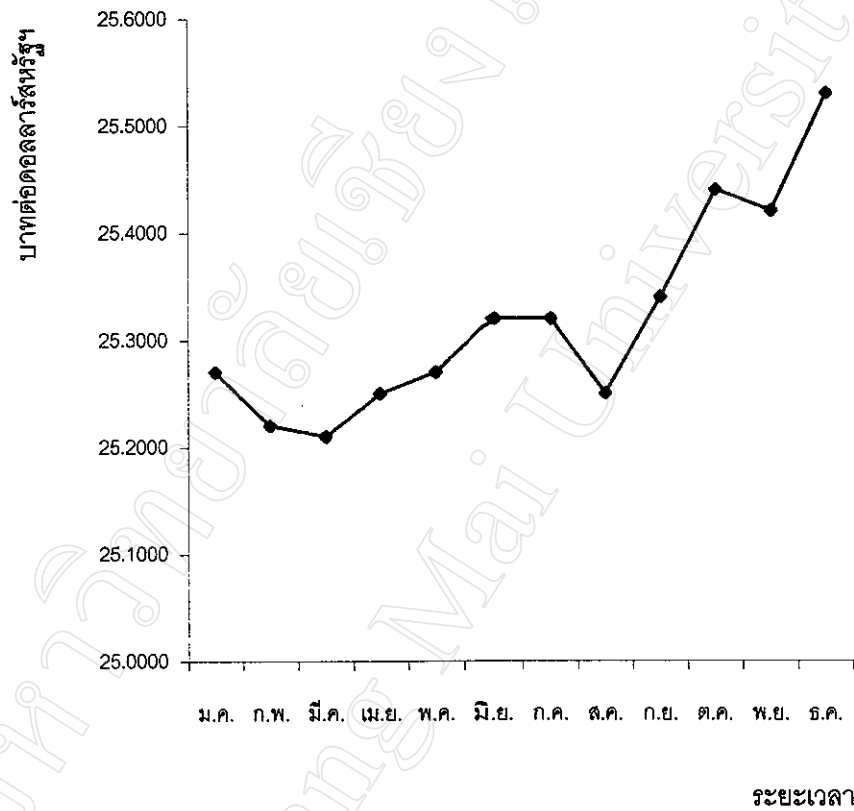
ที่มา : รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารแห่งประเทศไทย

ด้วยเหตุนี้การทำธุรกรรมระหว่างประเทศจึงจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการรับหรือชำระเงินตราต่างประเทศที่เกิดขึ้นจากการทำธุรกรรมระหว่างประเทศ

นับตั้งแต่วันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2527 เป็นต้นมาประเทศไทยได้ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ (fixed exchange rate regime) โดยผูกค่าเงินบาทไว้กับกลุ่มเงินตราของประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย (pegged to a basket of currencies) (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2528) จนกระทั่งวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ประเทศไทยได้เปลี่ยนมาใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว (floating exchange rate regime) เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจภายใต้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนของแต่ละประเทศที่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว (floating exchange rate regime) ระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรา (multiple exchange rates regime) หรือระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ (fixed exchange rate regime) ย่อมก่อให้เกิดความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาท เมื่อเปรียบเทียบกับเงินตราต่างประเทศสกุลต่างๆและส่งผลกระทบต่อบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นนักลงทุน ผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออก ทั้งนี้เนื่องจากผลตอบแทนจากการลงทุน การรับหรือชำระเงินตราต่างประเทศจากการส่งออกหรือนำเข้าไม่ได้เกิดขึ้นในวันเดียวที่เริ่มทำธุรกรรมกันแต่จะเกิดขึ้นในขนาดตข้างหน้า ซึ่งบุคคลเหล่านี้ไม่อาจทราบได้เลยว่าใน 1 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปีข้างหน้าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจะเปลี่ยนแปลงไปจากปัจจุบันมากน้อยเพียงใด ดังจะเห็นได้จากค่าเงินบาทอ่อนลงเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่เดียวกับค่าเงินบาทแข็งขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเงินมาร์กเยอรมันและค่าเงินเยนญี่ปุ่น ในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม 2539 อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯอยู่ที่ระดับ 25.27, 25.32 และ 25.53 (ภาพ 1) อัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อมาร์กเยอรมันอยู่ที่ระดับ 17.28, 16.59 และ 16.45 (ภาพ 2) สำหรับอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อเยนญี่ปุ่นหนึ่งร้อยเยนอยู่ที่ระดับ 23.90, 23.27 และ 22.42 (ภาพ 3) ในเดือนมกราคม, มิถุนายน และธันวาคมตามลำดับ หากบุคคลเหล่านี้ทราบถึงทิศทางหรือแนวโน้มการเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศแล้วย่อมจะช่วยให้ทำการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง หรือเพื่อที่จะได้หาวิธีป้องกันและลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

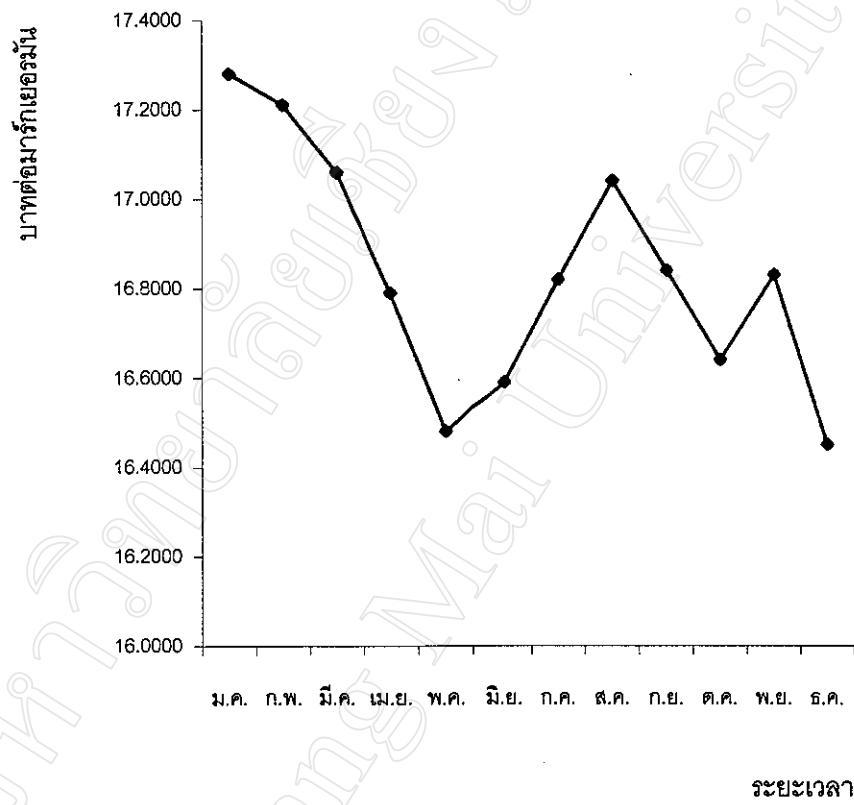
ดังนั้นในการวิจัยนี้มุ่งที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และปัจจัยนั้นมีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในทิศทางใด ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพยากรณ์การเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

ภาพ 1 แสดงอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ
เดือนมกราคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2539

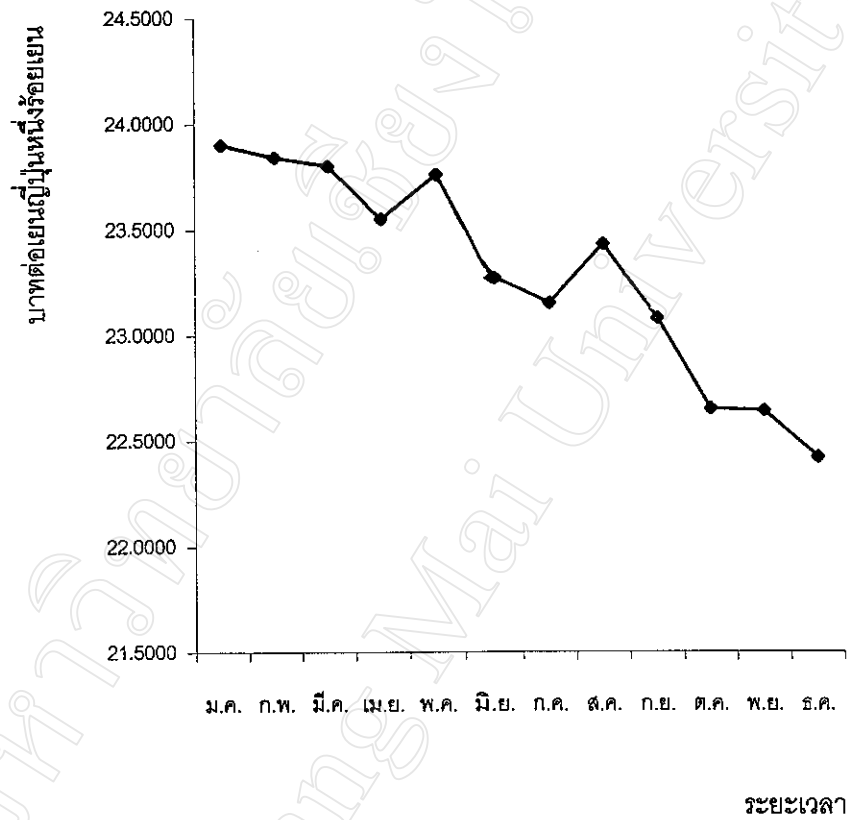
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพ 2 แสดงอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อมาร์กเยอรมัน
เดือนมกราคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2539

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพ 3 แสดงอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อเยนญี่ปุ่นหนึ่งร้อยเยน
เดือนมกราคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2539

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษานี้เป็นการศึกษาอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ บาทต่อเยนญี่ปุ่นหนึ่งร้อยเยน บาทต่อมาร์กเยอรมัน บาทต่อดอลลาร์สิงคโปร์ ซึ่งเป็นสกุลเงินตราของประเทศที่มีมูลค่าการค้ารวมกับประเทศไทยสูงสุดภายใน 10 อันดับแรก ภายใต้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ (fixed exchange rate regime) โดยผูกค่าเงินบาทไว้กับกลุ่มเงินตราของประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย (pegged to a basket of currencies) และศึกษาอัตราแลกเปลี่ยนเยนญี่ปุ่นต่อดอลลาร์สหรัฐฯ มาร์กเยอรมันต่อดอลลาร์สหรัฐฯ และดอลลาร์สหรัฐฯต่อปอนด์สเตอร์ลิง ภายใต้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว (floating exchange rate regime) ซึ่งเป็นอัตราแลกเปลี่ยนชนิดเฉลี่ยรายเดือน โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจะเก็บรวบรวมตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.2527 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2540 ซึ่งเป็นช่วงเวลาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดในการที่ประเทศไทยได้ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ (fixed exchange rate regime) โดยผูกค่าเงินบาทไว้กับกลุ่มเงินตราของประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย (pegged to a basket of currencies)

1.4 แหล่งที่มาของข้อมูล

- ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ซึ่งสามารถหาได้จาก
- ธนาคารแห่งประเทศไทย
 - รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารแห่งประเทศไทย
 - วารสาร International Financial Statistics กองทุนการเงินระหว่างประเทศ

1.5 ประโยชน์ของการศึกษา

เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยในการพยากรณ์แนวโน้ม

การเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้อย่างถูกต้อง โดยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจลงทุนหรือป้องกันความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและเพื่อเป็นแนวทางสำหรับรัฐบาลในการดำเนินนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศให้ถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

- 1) อัตราแลกเปลี่ยนทันที (spot rate) คือราคาเงินตราต่างประเทศที่อยู่ในรูปเงินตราในประเทศที่มีการซื้อขายและส่งมอบกันทันที โดยปกติจะมีเวลาให้สองวันเพื่อทำการส่งมอบ เช่น อัตราแลกเปลี่ยนทันทีบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ คือราคาเงินดอลลาร์สหรัฐฯที่อยู่ในรูปเงินบาทที่มีการซื้อขายและส่งมอบทันทีเป็นต้น
- 2) อัตราแลกเปลี่ยนทันทีในอนาคตที่คาดคะเนไว้ (expected future spot rate) ราคาเงินตราต่างประเทศที่อยู่ในรูปเงินตราในประเทศในอนาคตที่คาดคะเนไว้ว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต
- 3) sticky price คือราคามีลักษณะปรับตัวได้ช้าหรือคงที่ในระยะสั้น
- 4) flexible price คือราคามีลักษณะปรับตัวได้อย่างเสรี

1.7 องค์ประกอบของวิทยานิพนธ์

การศึกษานี้จะประกอบด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้

บทที่ 1 เป็นส่วนของบทนำ โดยกล่าวถึงที่มาและความสำคัญของการศึกษา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตการศึกษา แหล่งที่มาของข้อมูล ประโยชน์ของการศึกษาและนิยามศัพท์เฉพาะ

บทที่ 2 บรรยายถึงวิวัฒนาการระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของไทยและกล่าวถึงเหตุผลในการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

บทที่ 3 ปรวิทัศน์ผลงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 4 กล่าวถึงทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

บทที่ 5 ระเบียบวิธีวิจัยและผลการศึกษา

บทที่ 6 เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ